

ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ ΜΙΧΑΗΛ

Eis tēn Psychoγονίαν τοῦ Πλάτωνος.

MICHAËLIS PSELLI

IN PLATONIS DE ANIMÆ PROCREATIONE PRÆCEPTA

COMMENTARIUS

NUNC PRIMUM

EX COD. BIBL. UPSAL. EDITUS EMENDATUS LATINE REDDITUS EXPLICATUS.

COMMENTATIO ACADEMICA.

QUAM

VENIA AMPL. FACULT. PHILOS. UPSAL.

P. P.

CAROLUS GUILIELMUS LINDER

PHILOS. MAG. LITT. ROMANAR. DOCENS
STIP. BURÉN.

ET

HENN. FREDERIC. NERÉN

STIP. FLODIN.
OSTROGOTI

IN AUDITOR. GUSTAV. A. D. V. NON. ^{May} ~~MART.~~ MDCCCLIV

H. P. M. S.

P. I.

UPSALIAE

TYPIS EXSCRIPSIT REG. ACAD. TYPOGRAPHUS.

g. n. 584.
241A

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1891

NEW YORK

1891

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1891

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

1891

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

1891

ASTOR LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

Τοῦ Ψέλλου Μιχαήλ

Εἰς τὴν Ψυχογονίαν τοῦ Πλάτωνος.

MICHAËLIS PSELLI

IN PLATONIS DE ANIMÆ PROCREATIONE PRÆCEPTA

(PSYCHOGONIAM)

COMMENTARIUS.

I.

Τὸ μὲν λεγόμενον ἐστίν, ὅτι οὐ μάτην ἢ τῶν ἐφεξῆς λόγων εὗρεσις ἡμῖν μεμηχάνηται τοῦ πρὸς τι ποσοῦ, καὶ δείκνυνται, ὅτι ἡ ἰσότης στοιχεῖόν ἐστι τοῦ παντοίου τῶν ἐν ἀριθμοῖς σχέσεων πληθυσμοῦ, διότι ἐξ αὐτῆς πᾶσαι αἱ σχέσεις γεννῶνται καὶ εἰς αὐτὴν ἐσχάτην ἀναλύονται, ὅπερ ὅρος

§. 1. τοῦ πρὸς τι ποσοῦ. — *Τὸ πρὸς τι ποσόν idem fere esse atque id quod relationem ad aliquid vocat Quintilianus (Inst. Or. 8, 4, 21), vel ut verius dicam modum relationis ad aliquid, apparet quum ex hoc loco tum ex Procli Comment. in Timaeum Plat. pag. 213 v. 36 sqq. (ed. Basil. 1534): Καὶ ἀριθμητικὴν ἄρα καὶ γεωμετρικὴν αὐτὴν ῥητέον (int. ψυχικὴν οὐσίαν), ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀριθμητικὴ ἐστίν, ἔχει καὶ τὴν ἀρμονικὴν ὁμοῦ κατ' οὐσίαν· τό γὰρ πλῆθος ἡρμωσμένον ἐστὶ τὸ ἐν αὐτῇ καὶ ἐν ταυτῷ, τὸ τε καθ' αὐτὸ καὶ τὸ πρὸς τι ποσόν συνείληφεν. Animadvertendum videtur, a nullo Lexicographo ne apud Stephanum quidem hanc horum verborum significationem indicari. Cfr praeterea Theon. Smyrn. De Mus. cap. 18 (pag. 112 ed. Bullialdi, Lutet. Paris. 1644): λέγεται ἔχειν λόγον τόδε πρὸς τόδε.*

— καὶ δείκνυνται. — Post καὶ intelligendum est hoc: ὅτι οὐ μάτην.

— τῶν ἐφεξῆς λόγων. Cfr Plat. Soph. 261. D. τὰ ἐφεξῆς λεγόμενα, quae sic convertunt Interpretes (cfr ed. Bekkeri): «consequenter dicta».

— παντοίου. Cod. perverse, ut opinor, παντίου: nisi forte a Macedonicis, qui dicuntur, scriptoribus, sicut *ι* pro *ει* (γράφιον, κεράμιον, cet.), sic etiam *ι* pro *οι* usurpari solitum est. Et vero legitur in Interpret. LXX Virr. Jesai. XXIII, 2. φινίκης, non φοινίκης. Cfr Sturzium De Dialecto Maced. et Alex. apud Stephan. Thes. Gr. Lond. 1816, praef. pag. CXCVI.

— ἰσότης. Cfr Pselli ipsius De quatuor Mathematicis scientt. ed. Xylandri, Basil. 1556. pag. 8. Ἔστι τοίνυν λόγος δύο ἀριθμῶν ἢ πρὸς ἀλλήλους ποιά σχέσις. ἐπεὶ δὲ πᾶς ἀριθμὸς ἢ ἴσος ἐστίν ἢ ἄνισος, ἔστι μὲν εἷς λόγος πρῶτος, ὅταν ἴσος ἴσῳ παραβληθῇ, τέταρτος τετάρτῳ, ἢ πέμπτος πέμπτῳ, ἢ ἀπλῶς ὅστισοῦν ἴσος ἴσῳ παρατιθέμενος. Theon. Smyrn. De Mus. cap. 22 pag. 115. Τῶν δὲ λόγων οἱ μὲν εἰσι μείζονες, οἱ δὲ ἴσοι. ὁ μὲν οὖν ἴσος εἷς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος, καὶ προηγεῖται πάντων τῶν λόγων, καὶ ἐστὶ στοιχειώδης. Ejusd. ib. cap. 31. pag. 129. sq. Ἀναλογία

I.

Dictum quidem est, non temere a nobis concinnatam esse perpetuae de relatione ad aliquid disputationis compositionem, ostendique, omne augendorum in numeris habituum principium aequalitatem esse, propterea quod ex illa omnes habitus oriuntur ad eamque extremam resolvuntur,

— — *πᾶσα ἐκ λόγων, λόγον δὲ ἀρχὴ τὸ ἴσον. δῆλον δε οὕτως. ἐν ἐκάστῳ τῶν γενῶν ἐστὶ τι στοιχεῖον καὶ ἀρχή, εἰς ὃ τὰ ἄλλα ἀναλύεται, αὐτὸ δὲ εἰς μηδὲν ἐκείνων· ἀνάγκη δὴ τοῦτο ἀδιαίρετον εἶναι καὶ ἄτομον. -- τοῦ μὲν πόσου στοιχεῖον ἡ μονάς, τοῦ δὲ πηλίκου στιγμή, λόγον δὲ καὶ ἀναλογίας ἰσότης.* Procli Comment. in Tim. p. 144. v. 48 sqq. ἀπὸ ἰσότητος γὰρ ἡ ἀναλογία πρόεισιν· ἡ δὲ ἰσότης τῆς τοῦ ἐνός ἐστὶ συστοιχίας· ὥς γὰρ τοῦ καθ' ἑαυτοῦ (lege ἑαυτὸ) πόσου πηγὴ καὶ ρίζα ἡ μονάς, οὕτως τοῦ πρὸς τι παντός (h. l. scriptum volo: ποσοῦ) ἡ ἰσότης τὴν μονάδος ἔχουσα τάξιν πρὸς τὰς ὅλας σχέσεις. Ejusd. ib. pag. 145 v. 12. *πᾶσαι ἄρα αἱ μεσότητες ἀπ' ἰσότητος ἔχουσι τὴν γένεσιν.* Quemadmodum ab aequalitate processerint medietates, abunde monstrat Boëthius, De Mus. Lib. II. cap. 15. pag. 1094—97 (ed. Basil. 1546).

— *σχέσεων.* »Σχέσις -- est respectus quidam numerorum, habitudo. Haec rationum habitudo ἀναλογίαν proportionem efficit». Cfr Theon. Smyrn. De Mus. cap. 7. pag. 115; Ejusdem de Mathem. ed. J. J. de Geelder. Lugd. Batav. 1827 pag. 148. Pselli de Mathem. pag. 8.

— *γεννῶνται.* Cfr Procl. in Tim. pag. 144 v. 53. *ἔξεστι καθορᾶν, ὅπως ἀπὸ τῆς ἰσότητος αὐταὶ πᾶσαι γεννῶνται.*

— *ἀναλύονται.* Usitata haec loquendi formula. Cfr Theon. Smyrn. De Mus. cap. 6 pag. 78. *καὶ γὰρ συνίσταται ὁ λόγος ἐκ πρώτων γραμμάτων, καὶ εἰς ἔσχατα ταῦτα ἀναλύεται.*

— *ὅρος.* Cfr ceteris omissis Psell. De Mathemat. pag. 7.

— *στοιχεῖον, principium.* Cfr Plat. Theaet. 201. D. sq. — Cic. Acad II, 36, 117. De hac re fusius, ut solet, Proclus in Tim. pagg. 145—157. Aristotelico philosophandi modo in libro »de omnifaria doctrina» (διδασκαλία παντοδαπή), Psellus quaerit, quid sit *στοιχεῖον*. Allat. De Psellis. p. 114 (82, 84).

Ceterum ex tota hac, quae § 1 continetur, verborum complexione ap-

στοιχείων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ πρὸς πραγματειώδη καὶ φιλόσοφον ὄντως θεωρίαν χρησιμεύει ἡμῖν· (2) τίνα δὲ εἰσιν, εἰς ἃ ἡμῖν ἡ παροῦσα χρησιμεύει θεωρία, λέγεις; εἷς τε τὴν Πλάτωνος ψυχογονίαν καὶ εἰς τὰ ἀρμονικὰ διαστήματα. Ἔστι δὲ ἀρμονικὸν διάστημα ἡ ἀπὸ φθόγγου εἰς φθόγγον μετάβασις τῆς πληγῆς, οἷον ἀπὸ τοῦ βαρυτέρου εἰς τὸ ὀξύτερον, ἢ τὸ ἀνά-

paret, alterum ante hoc opus a Psello conscriptum esse, in quo de *relatione ad aliquid* sive de proportionem quaerebatur. Incertum est, fueritne ejusmodi fere opus, quod in *Διδασκαλία παντοδαπῇ*, libro Pselliano (cfr Fabricii Biblioth. Graec. ed. Harles. Hamb. 1807. Tom. X. pag. 83 sqq., cap. 82. Leonis Allatii De Psellis lib. pag. 114.) *τίνι διαφέρει Ἀρχὴ καὶ στοιχεῖα* inscribitur, an aliud huic simile, quod aut communi librorum antiquorum strage perierit aut etiamnunc in Bibliothecis lateat.

§. 2. λέγεις. Cod. MS. λέγει: depravate sine dubio. In margine scriptum exstat «λέγεις!» Quod nos ita probandum censemus, si post v. λέγεις signum interrogandi (;) ponimus. Ejusmodi interrogationes apud ipsum Platonem non semel leguntur, ut in Phaed. 73. D. πῶς, λέγεις; De Legg. 687. D. ὅταν ἀνόητος ὦν καὶ ἔτι νέος, εὐχεται, λέγεις; Phileb. 49. A. Πῶς οὖν τέμνομεν δίχα, λέγεις; quae verba, omisso ante vocem πῶς Protarchi nomine, cum Stallbaumio Aldi auctoritatem secuti Socrati tribuenda arbitramur. Certe et Schleiermacheri et Astiana rejicienda sunt hujus loci emendandi pericula. Cfr Stallb. ad h. l.

— διαστήματα. Hoc loco accedit quodammodo Psellus ad rationem Nicomachi, qui (Harmon. Manual. lib. I. pag. 7 sq. ed. Meibomii) διάστημα, ait, ὁδὸν ποιάν ἀπὸ βαρύτητος εἰς ὀξύτητα, ἢ ἀνάπαλιν. Cfr Plat. Tim. 36 A. sqq. Phileb. 17 C. Cic. Tuscul. I, 18. In libro de Mus. (ed. Xylandri) pag. 24 hoc modo διάστημα Psellus describit: διάστημα δὲ φθόγγον, ἡ πρὸς ἀλλήλους ποιὰ σχέσις, ubi ducem secutus est Thrasyllum apud Theon. Smyrn. de Mus. cap. 3 p. 76: Διάστημα δὲ φησιν (Θράσυλλος) εἶναι φθόγγων τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν, ubi cfr ea, quae Bullialdus (pag. 250) adnotavit. Aristid. Quintil. de Mus. lib. I. p. 13. Διάστημα μέγεθος φωνῆς ὑπὸ δυοῖν φθόγγων περιγεγραμμένον. — Cfr Aristoxen. Harmonicor. lib. I. p. 15. Euclid. Introduct. Harmon. pag. 1. Gaudentii Philosophi Harmon. Introduct. pag. 4; Bachii Sen. Introd. Art. Mus. pag. 2 ed. Meibomii. Amstelod. 1652.

§. 3. φθόγγος. Non prorsus dissimilis est haec Pselli in libro de Mus. (pag. 24) vocis sive soni descriptio: φθόγγος ἐστὶ φωνῆς ἀδιαστάτου ἐναρμόνιος τάσις, quae definitio Thrasylli fere est apud Theon. Smyrn. De Mus. cap. 2 pag. 74: φθόγγον φησὶν εἶναι φωνῆς ἐναρμονίου τάσιν, cum quibus conspirat quodammodo Nicomach. Harmon. lib. I. pag. 7 φθόγγον dicens φωνῆς ἐμμελοῦς ἀπλατῇ τάσιν; et quidem Euclid. Introd. Harmon. pag. 2: Τόνος δὲ ἐστὶ τόπος τις τῆς φωνῆς, δεκτικὸς συστήματος, ἀπλατῆς. Alia est vocis definitio apud Bacch. Introd. Art. Mus. p. 2,

quae quidem definitio principiorum est, sed utilem eam nobis esse et ad vitae usum et ad ipsius philosophiae contemplationem. (2) At haec, inquires, commentatio quid proficit? immo et ad Platonis de animae procreatione doctrinam et ad intervalla harmonica exponenda et explicanda. Intervallum autem harmonicum est a voce ad vocem migratio

Ariotox. Harmon. Elem. p. 15; alia denique apud Aristid. Quintil. de Mus. Lib. I. pag. 9.

— ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ. De λόγῳ cfr Theon. Smyrn. Music. c. 18 p. 112 sq., cap. 19 pag. 113. Ejusd. Mathem. cap. 5, p. 30 (p. 33 ed. de Geelder). Λόγος διεσσιᾶς est, in quo δίεσις cernitur. Cfr Procl. Comment. in Tim. p. 191 v. 41. ἔστι δὲ καὶ ἡ δίεσις τὸ οἶον τέταρτον τοῦ τόνου, οὐκ ὄν κατ' ἀλήθειαν τέταρτον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ λεῖμμα ἡμιτόνιον ἀκριβῶς. Tonus enim numero constat, qui intra se habet, ut ait Macrobius (Comm. in Somn. Scip. II, I, 20), minorem et insuper ejus octavam partem ($= 9 : 8 = 273 \frac{1}{3} : 243$). Semitonium autem duplex est, unum, quod Graece λεῖμμα vocatur ($= 256 : 243$), alterum ἀποτομή nomine adpellatum ($= 273 \frac{1}{3} : 256 = 2187 : 2048$). Quorum quum neutrum vere sit toni dimidium, colligi licet, δίεσιν, quae semitonii dimidia pars dicitur, quartam partem toni esse non vere illam quidem, ut ait Proclus, sed quodam modo. Quare Macrobius (l. l. cap. I, §§ 21, 23) semitonium dicit esse sonum *tono minorem*, δίεσιν semitonio. Praeterea δίεσιν a veteribus (Pythagoricis) idem intelligi quod postea adpellabatur semitonium, ut testatur Proclus l. l. τὸ ἡμιτόνιον τῶν παλαιῶν τινες δίεσιν ἐκάλουν, notissimum est. Cfr ceteris omissis Bulliald. ad Theon. Smyrn. pag. 258—259, et Chalcid. in Tim. Plat. p. 47 sqq. ed. Meursii, Lugd. Batav. 1617.

— τονιαίῳ. Procl. Comment. in Tim. Plat. pag. 191. v. 36: ἐπόγδοός ($= 9 : 8$) ἐστὶν ὁ τονιαῖος λόγος.

— ἐμμέλεια. Cfr ea, quae paulo post de *symphonia* diximus.

§. 4. σύστημα. Alio in libro, qui est de Music. (pag. 24 ed. Xyl.) Psellus, ducem Theonem Smyrn. (de Mus. c. 3 p. 76) secutus, hoc modo σύστημα declarat: ποιά διαστημάτων περὶ ἡ (lege: περιοχῇ). Gaudent. (lib. I. p. 5) et Euclid. (l. l. p. 1) σύστημα dicunt τὸ ἐκ πλειόνων ἢ ἐνός διαστημάτων συγκείμενον, cum quibus consentit Aristid. Quintil. de Mus. lib. I. p. 15. Cfr Nicom. l. l. p. 8. Aristox. l. l. p. 15—16. Bacch. Sen. l. l. p. 2.

— ἐκ τριῶν int. διαστημάτων vel ἐμμελειῶν. Ex duobus enim tonis et limmate constat intervallum, quod διὰ τεσσάρων nominatur. Cfr Theon. Smyrn. de Mus. cap. 9 p. 85: καλεῖται δὲ τὸ οὕτω μελωδηθὲν σύστημα τετράχορδον, συνεστηκὸς ἐκ διαστημάτων μὲν τριῶν, ἡμιτονίου καὶ τόνου καὶ τόνου. Procl. in Tim. p. 191 v. 28 sqq.

— αἱ καὶ πρῶται - - - συμφωνίαι. Quid sit symphonia, si quis quaerit, adeat praeter alios Censorin. De Die Natal. Cap. 10 (pag. 44 ed. Havercampii. Lugd. Batav. 1743): est autem, inquit, symphonia duarum vo-

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitrati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰετὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἰονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢπερ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢπερ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22; ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

δὲ διὰ ἐ ἐν ἡμιολίῳ λόγῳ συνεστῶς, αἱ καὶ πρῶται καὶ ἀπλαῖ συμφωνίαι καλοῦνται παρὰ τοῖς μουσικοῖς· ἐκ δὲ τοῦ διὰ δ' καὶ διὰ ἐ ἡ διὰ πασῶν σύγκειται, ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρουμένη. Ἦτις καὶ ὁμοφωνία καλεῖται καὶ ὁμόφωνον σύστημα, σύστημα ἐκ ἐνστημάτων μέλος ἔχον κατακορέστατον. (5) Καὶ ἐφεξῆς τὰ λοιπὰ ὀυστήματα, ἵνα μὴ πάντα ἐπεξέρχωμαι, ἐπεὶ οὐδὲ περὶ τούτων νῦν πρόκειται λέγειν, ἀλλὰ ὅσον ἐνδείξασθαι τὰ λεγόμενα. Καταδιαίρεται οὖν τὸ ἐπίτριτον ἐν μὲν διατονικῷ γένει [τρία γὰρ τὰ ἐναρμόνια γένη, ἐναρμόνιον, χρῶμα καὶ διάτονον] εἰς ἡμιτόνιον [ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον ἡμιτόνιον οὐ κυρίως ἡμιτόνιον ἀλλὰ λεῖμμα] καὶ τόνον, ἥγουν εἰς ἡμιτόνιον καὶ δύο τόνους ἐφεξῆς τὸ διατονικὸν δια-

— σύστημα ἐκ ἐνστημάτων. Haec verba, quamquam non satis intelligi possunt, habent tamen, quomodo restituantur. Quod ostendit vox illa ἐκ. Quae si Pselli esset, profecto ἐξ scriberetur. Quid? si a librario aliquo attenuata et quasi detruncata fuit ita, ut pro ἐκτός legenda sit? Ego vero credo.

— Κατακορέστατον. Cod. MS. corrupte κατὰ κορέστατον. — Κατακορήs, quod idem est atque usque ad satietatem provisus, jam ab Aristotele (Probl. 30, 1) ita usurpatur, ut ei contraria sit notio κερασθεῖς, quare significat idem quod purus, merus, sincerus (ἄκρατος).

§. 5. Τρία γὰρ τὰ ἐναρμόνια γένη. — ἐναρμόνιος. ἐμμελής. Suid. — Procl. in Tim. p. 191. v. 38. τρία τὰ γένη τῶν ἀρμονιῶν ἐστι, διάτονον, ἐναρμόνιον, χρωματικόν. De eo, quod Graece dici solet τῆς μελωδίας γένος (Pselli de Music. p. 31), Latine modulationis (Vitruv.) sive melodiae musicae (Macrobian.) genus, cfr Aristox. lib. I. p. 19. Euclid. p. 1 (Γένος δὲ ἐστι ποιά τεττάρων φθόγγων διαίρεσις). Gaudent. l. I. p. 5. Bacch. I, 6. Aristid. Quintil. I, 18. Theon. Smyrn. de Mus. capp. 9—11. Cfr denique, quos Janius laudat, rei musicae scriptorum locos ad Macrobian. in Somn. Scip. II, 4, 13.

— Χρῶμα. Quod Editor Cantabrig. ad Fragm. ap. Censorin XII init. ἀρμονίαν et χρῶμα »pro γένος ἐναρμόνιον et χρωματικόν« ab Aristoxeno et Aristoxenicis usurpari asseverat, errat certe in Aristoxeno, qui in Harmonicor. Elementor. libris τὸ ἐναρμόνιον, τὸ χρωματικόν (γένος) dicit, ut p. 19, 24, 25, 26, pluries.

— διάτονον. MS. habet διατονον. »At διατόνια dicuntur Circuli, Annuli, κρίκοι. Hes. Sic Exod. 35, (10)«. Steph. Thes.

— ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον cet. Cfr Procl. in Tim. Plat. p. 191 v. 39 sq. τὸ μὲν διάτονόν ἐστιν ἐξ ἡμιτονίου. τοῦτο δὲ ἐστι τὸ λεγόμενον ἡμιτόνιον, οὐ κυρίως ἡμιτόνιον, ἀλλὰ λεῖμμα. ἐκ τόνου καὶ ἐτέρου τόνου. Cfr praeterea ea, quae supra diximus ad § 3.

— καὶ τόνον. Legendum arbitramur τόνους, in Cod. MS. enim hoc

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστας καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπὶ τῇ ἐξηγήσει δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προὔπαρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγοι γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπὶ τῇ ἐξηξημένῃ δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ τὸ ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτὼ φθόγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrob. in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φημὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασσῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσῃ ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιὰ τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπὶ τῇ ἐξηγημένῃ δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προὔπαρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετὰστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτῶ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἰ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitrati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ αὐλουμένων ἀεὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσῶν symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22; ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὕσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασμένη ἢ ἡμιτονιαία ἢ τονιαία μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτῶ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρονομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰετὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασῶν symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπαιῖα ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετὰστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἰπηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitrati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρονομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φημὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὕσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετὰστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἰπηροσηγορίαὶ φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ αὐλουμένων αἰεὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22; ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὕσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγοι γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitrati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρονομένων, ἢ αὐλουμένων αἰεὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίσσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22; ἡ μὲν γὰρ διὰ πασσῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία - -. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitrati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρονομένων, ἢ αὐλουμένων αἰετὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίσειν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασῶν symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22; ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία - -. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

P. .q. P.
d. b. .d. b. .d.
q. p. .q. p. .q. p.
b. .d. b. .d. b. .d. b.

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπαιῖα ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετὰστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ αὐλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φημὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ 8 cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασῶν symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22; ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία - -. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὕσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετὰστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἰπηροσηγορίαὶ φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitrati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ αὐλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φημὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίσσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarchus De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιὰ τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασμένη ἢ ἡμιτονιαία ἢ τονιαία μετὰ στασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπὶ τῇ ἐξημένῃ δὲ (ita enim legendum censemus auctoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ τὸ ὀξύ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitrati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰετὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξύ καὶ τοῦ ὀξύτερου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξύτερου· οὐδέ τοῦ ὀξύτερου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic *ἐμμελής* saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem *ἐμμέλειαν* dicit idem esse atque intervallum (*διάστημα*), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus *ἐμμελείας* nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint *συμφωνίαι*. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De *εἰ* ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios *ἐμμελῆ* dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed *δίεσιν* etiam et *ἡμιτόνιον* et *τόνον* et *τριημιτόνιον* et *δίτονον*.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (*διάπασσων* symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασσῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χείρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετὰστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὁμῶς τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitiati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δὲς διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic *ἐμμελής* saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem *ἐμμέλειαν* dicit idem esse atque intervallum (*διάστημα*), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus *ἐμμελείας* nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint *συμφωνίαι*. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De *εἰ* ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato *τὰ μελωδούμενα* intelligi idem quod apud alios *ἐμμελή* dicitur, ita ut *τὰ μελωδούμενα* non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed *δίεσιν* etiam et *ἡμιτόνιον* et *τόνον* et *τριημιτόνιον* et *δίτονον*.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (*διάπασῶν* symphonia) constat ex duabus, id est *διὰ τεσσάρων* et *διὰ πέντε*: fit autem *διὰ πέντε* ex hemiolio (= 3 : 2), et fit *διὰ τεσσάρων* ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: *ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται*.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit *ὁμοφωνίαν*, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam *ὁμοφωνία*, jam *ὁμόφωνοι φθόγγοι*, jam *τὸ ὁμόφωνον* et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) *τὸ ὁμότονον* nominatur. Quid sit *ὁμοφωνία*, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: *ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων*. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. *ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσειεν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν*, ubi Lambinus *ὁμοφωνίαν* sic latine reddit, ut dicat: «*unius vocis sonum*». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): *ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες*. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt *ὁμόφωνοι*».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτῶ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασῶν symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22; ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσειεν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὁμῶς τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηοσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων ἀεὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic *ἐμμελής* saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem *ἐμμέλειαν* dicit idem esse atque intervallum (*διάστημα*), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus *ἐμμελείας* nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint *συμφωνίαι*. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De *εἰ* ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios *ἐμμελή* dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed *δίεσιν* etiam et *ἡμιτόνιον* et *τόνον* et *τριημιτόνιον* et *δίτονον*.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (*διάπασῶν* symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσειεν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

P. .q. P. .
d. b. .d. b. .d.

.q. p. .q. p. .q. p.
b. .d. b. .d. b. .d. b.

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστας καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηνυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic *ἐμμελής* saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem *ἐμμέλειαν* dicit idem esse atque intervallum (*διάστημα*), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus *ἐμμελείας* nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint *συμφωνίαι*. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De *εἰ* ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios *ἐμμελή* dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed *δίεσιν* etiam et *ἡμιτόνιον* et *τόνον* et *τριημιτόνιον* et *δίτονον*.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (*διάπασσων* symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσειεν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασμένη ἢ ἡμιτονιαία ἢ τονιαία μετὰ στάσις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπὶ τῇ ἐξημένῃ δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ τὸ ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitrati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic *ἑμμελής* saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem *ἑμμέλειαν* dicit idem esse atque intervallum (*διάστημα*), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus *ἑμμελείας* nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint *συμφωνίαι*. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De *εἰ* ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato *τὰ μελωδούμενα* intelligi idem quod apud alios *ἑμμελή* dicitur, ita ut *τὰ μελωδούμενα* non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed *δίεσιν* etiam et *ἡμιτόνιον* et *τόνον* et *τριημιτόνιον* et *δίτονον*.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (*διάπασῶν* symphonia) constat ex duabus, id est *διὰ τεσσάρων* et *διὰ πέντε*: fit autem *διὰ πέντε* ex hemiolio (= 3 : 2), et fit *διὰ τεσσάρων* ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: *ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται*.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit *ὁμοφωνίαν*, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam *ὁμοφωνία*, jam *ὁμόφωνοι* *φθόγγοι*, jam *τὸ ὁμόφωνον* et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) *τὸ ὁμότονον* nominatur. Quid sit *ὁμοφωνία*, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: *ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων*. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. *ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσειεν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν*, ubi Lambinus *ὁμοφωνίαν* sic latine reddit, ut dicat: «*unius vocis sonum*». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): *ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες*. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt *ὁμόφωνοι*».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετὰστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων ἀεὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φημὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δὲς διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασσῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὗσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσῃ ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμφανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampi p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

p. q p.
d b d b d

q p q p q p
b d b d b d

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστας καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηνυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτῶ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic *ἐμμελής* saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem *ἐμμέλειαν* dicit idem esse atque intervallum (*διάστημα*), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus *ἐμμελείας* nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint *συμφωνίαι*. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De *εἰ* ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios *ἐμμελή* dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed *δίεσιν* etiam et *ἡμιτόνιον* et *τόνον* et *τριημιτόνιον* et *δίτονον*.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (*διάπασσων* symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarchus De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασσῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσειεν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaeus Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëthius Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampi p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

p. .q. p. .
d. b. .d. b. .d. b.

.q. p. .q. p. .q. p.
b. .d. b. .d. b. .d. b.

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτῶ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσιν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarchus. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χείρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσῃ ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

‘s2’ θ ‘s2’ θ ‘s2’
‘2S’ θ ‘2S’ θ ‘2S’

θ ‘s2’ θ ‘s2’ θ ‘s2’
θ ‘2S’ θ ‘2S’ θ ‘2S’

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηνυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἰπηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitiati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ αὐλουμένων αἰετὸν τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξύτερου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢπερ τοῦ ὀξύτερου· οὐδέ τοῦ ὀξύτερου ἢπερ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χείρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

‘s12’ : ‘s12’ : ‘s12’
‘21s’ : ‘21s’ : ‘21s’

‘s12’ : ‘s12’ : ‘s12’
‘21s’ : ‘21s’ : ‘21s’

παλιν. (3). φθόγγοι γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρονομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασῶν symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία - -. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὕσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

{s2} {s2} {s2}
{2.S} {2.S} {2.S}

{s2} {s2} {s2}
{2.S} {2.S} {2.S}

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηνυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξύτερου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοιν καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξύτερου· οὐδέ τοῦ ὀξύτερου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

‘s2’ 0 ‘s2’ 0 ‘s2’
2s, 0 2s, 0 2s,

0 ‘s2’ 0 ‘s2’ 0 ‘s2’
s, 0 2s, 0 2s, 0 2s,

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἰρηοσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασσῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία - -. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὕσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

28,

's2' 0 's2' 0 's2'
28, 0 28, 0 28,

0 's2' 0 's2' 0 's2'
s, 0 28, 0 28, 0 28,

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτῶ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσιν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασῶν symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χείρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτῶ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσιν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασσων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χείρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσῃ ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

p. .q. | p. .q.
d. | b. .d. | b. .d. | b.

.q. | p. .q. | p. .q. | p.
b. .d. | b. .d. | b. .d. | b.

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηνυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὀκτώ φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὁμῶς τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοις καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμὲν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflare possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσειεν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμψανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετάστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηυξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὁμῶς τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰεὶ τὸ μέρος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοιν καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέρος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢ περ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢ περ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, *voces consonantes* (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: *emmelis* (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, *possunt aptari tamen recte ad melos*, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum illum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrob. in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22: ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία - -. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χεῖρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemae. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμφανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

‘s2’ 0 ‘s2’ 0 ‘s2’
‘s2’ 0 ‘s2’ 0 ‘s2’

‘s2’ 0 ‘s2’ 0 ‘s2’
‘s2’ 0 ‘s2’ 0 ‘s2’

ΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ ΜΙΧΑΗΛ

Εἰς τὴν Ψυχογονίαν τοῦ Πλάτωνος.

MICHAËLIS PSELLI

IN PLATONIS DE ANIMÆ PROCREATIONE PRÆCEPTA

COMMENTARIUS

NUNC PRIMUM

EX COD. BIBL. UPSAL. EDITUS EMENDATUS LATINE REDDITUS EXPLICATUS.

COMMENTATIO ACADEMICA.

QUAM

VENIA AMPL. FACULT. PHILOS. UPSAL.

P. P.

CAROLUS GUILIELMUS LINDER

PHILOS. MAG. LITT. ROMANAR. DOCENS
STIP. BURÉN.

ET

HENN. FREDERIC. NERÉN

STIP. FLODIN.
OSTROGOTI

IN AUDITOR. GUSTAV. A. D. V. NON. ^{Maj.} ~~MART.~~ MDCCCLIV

H. P. M. S.

P. I.

UPSALIAE

TYPIS EXSCRIPSIT REG. ACAD. TYPOGRAPHUS.

g. n. 584.
241A

THE NEW YORK

LIBRARY OF THE

NEW YORK

LIBRARY OF THE

LIBRARY OF THE

LIBRARY OF THE

LIBRARY OF THE

LIBRARY OF THE

LIBRARY OF THE

LIBRARY OF THE

LIBRARY OF THE

LIBRARY OF THE

LIBRARY OF THE

Τοῦ Ψέλλου Μιχαήλ

Εἰς τὴν Ψυχονομίαν τοῦ Πλάτωνος.

MICHAËLIS PSELLI

IN PLATONIS DE ANIMÆ PROCREATIONE PRÆCEPTA

(PSYCHOGONIAM)

COMMENTARIUS.

I.

Τὸ μὲν λεγόμενον ἐστίν, ὅτι οὐ μάτην ἢ τῶν ἐφεξῆς λόγων εὗρεσις ἡμῖν μεμηχάνηται τοῦ πρὸς τι ποσοῦ, καὶ δείκνυνται, ὅτι ἡ ἰσότης στοιχεῖόν ἐστι τοῦ παντοίου τῶν ἐν ἀριθμοῖς σχέσεων πληθυσμοῦ, διότι ἐξ αὐτῆς πᾶσαι αἱ σχέσεις γεννῶνται καὶ εἰς αὐτὴν ἐσχάτην ἀναλύονται, ὅπερ ὅρος

§. 1. τοῦ πρὸς τι ποσοῦ. — *Τὸ πρὸς τι ποσόν idem fere esse atque id quod relationem ad aliquid vocat Quintilianus (Inst. Or. 8, 4, 21), vel ut verius dicam modum relationis ad aliquid, apparet quum ex hoc loco tum ex Procli Comment. in Timaeum Plat. pag. 213 v. 36 sqq. (ed. Basil. 1534): Καὶ ἀριθμητικὴν ἄρα καὶ γεωμετρικὴν αὐτὴν ῥητέον (int. ψυχικὴν οὐσίαν), ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀριθμητικὴ ἐστίν, ἔχει καὶ τὴν ἀρμονικὴν ὁμοῦ κατ' οὐσίαν· τὸ γὰρ πλῆθος ἡρμωσμένον ἐστὶ τὸ ἐν αὐτῇ καὶ ἐν ταντῷ, τὸ τε καθ' αὐτὸ καὶ τὸ πρὸς τι ποσὸν συνείληφεν. Animadvertendum videtur, a nullo Lexicographo ne apud Stephanum quidem hanc horum verborum significationem indicari. Cfr praeterea Theon. Smyrn. De Mus. cap. 18 (pag. 112 ed. Bullialdi, Lutet. Paris. 1644): λέγεται ἔχειν λόγον τὸδε πρὸς τὸδε.*

— καὶ δείκνυνται. — Post καὶ intelligendum est hoc: ὅτι οὐ μάτην.

— τῶν ἐφεξῆς λόγων. Cfr Plat. Soph. 261. D. τὰ ἐφεξῆς λεγόμενα, quae sic convertunt Interpretes (cfr ed. Bekkeri): «consequenter dicta».

— παντοίου. Cod. perverse, ut opinor, παντίου: nisi forte a Macedonicis, qui dicuntur, scriptoribus, sicut ι pro ει (γράφιον, κεράμιον, cet.), sic etiam ι pro οι usurpari solitum est. Et vero legitur in Interpret. LXX Virr. Jesai. XXIII, 2. φινίκης, non φοινίκης. Cfr Sturzium De Dialecto Maced. et Alex. apud Stephan. Thes. Gr. Lond. 1816, praef. pag. CXCVI.

— ἰσότης. Cfr Pselli ipsius De quatuor Mathematicis scientt. ed. Xylandri, Basil. 1556. pag. 8. Ἔστι τοίνυν λόγος δύο ἀριθμῶν ἢ πρὸς ἀλλήλους ποιά σχέσις. ἐπεὶ δὲ πᾶς ἀριθμὸς ἢ ἴσος ἐστίν ἢ ἄνισος, ἔστι μὲν εἷς λόγος πρῶτος, ὅταν ἴσος ἴσῳ παραβληθῇ, τέταρτος τετάρτῳ, ἢ πέμπτος πέμπτῳ, ἢ ἀπλῶς ὅστισοῦν ἴσος ἴσῳ παρατιθέμενος. Theon. Smyrn. De Mus. cap. 22 pag. 115. Τῶν δὲ λόγων οἱ μὲν εἰσι μείζονες, οἱ δὲ ἴσοι. ὁ μὲν οὖν ἴσος εἷς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος, καὶ προηγεῖται πάντων τῶν λόγων, καὶ ἐστὶ στοιχειώδης. Ejusd. ib. cap. 31. pag. 129. sq. Ἀναλογία

I.

Dictum quidem est, non temere a nobis concinnatam esse perpetuae de relatione ad aliquid disputationis compositionem, ostendique, omne augendorum in numeris habituum principium aequalitatem esse, propterea quod ex illa omnes habitus oriuntur ad eamque extremam resolvuntur,

— — πᾶσα ἐκ λόγων, λόγον δὲ ἀρχὴ τὸ ἴσον. δῆλον δε οὕτως. ἐν ἐκάστῳ τῶν γενῶν ἐστὶ τι στοιχεῖον καὶ ἀρχή, εἰς ὃ τὰ ἄλλα ἀναλύεται, αὐτὸ δὲ εἰς μηδὲν ἐκείνων· ἀνάγκη δὴ τοῦτο ἀδιαίρετον εἶναι καὶ ἄτομον. -- τοῦ μὲν πόσου στοιχεῖον ἡ μονὰς, τοῦ δὲ πηλίκου στιγμή, λόγου δὲ καὶ ἀναλογίας ἰσότης. Procli Comment. in Tim. p. 144. v. 48 sqq. ἀπὸ ἰσότητος γὰρ ἡ ἀναλογία πρόεισιν· ἡ δὲ ἰσότης τῆς τοῦ ἐνός ἐστι συστοιχίας· ὡς γὰρ τοῦ καθ' ἑαυτοῦ (lege ἑαυτὸ) πόσου πηγὴ καὶ ρίζα ἡ μονὰς, οὕτως τοῦ πρὸς τι παντός (h. l. scriptum volo: ποσοῦ) ἡ ἰσότης τὴν μονάδος ἔχουσα τάξιν πρὸς τὰς ὅλας σχέσεις. Ejusd. ib. pag. 145 v. 12. πᾶσαι ἄρα αἱ μεσότητες ἀπ' ἰσότητος ἔχουσι τὴν γένεσιν. Quemadmodum ab aequalitate processerint medietates, abunde monstrat Boëthius, De Mus. Lib. II. cap. 15. pag. 1094—97 (ed. Basil. 1546).

— σχέσεων. »Σχέσις -- est respectus quidam numerorum, habitudo. Haec rationum habitudo ἀναλογίαν proportionem efficit. Cfr Theon. Smyrn. De Mus. cap. 7. pag. 115; Ejusdem de Mathem. ed. J. J. de Geelder. Lugd. Batav. 1827 pag. 148. Pselli de Mathem. pag. 8.

— γεννῶνται. Cfr Procl. in Tim. pag. 144 v. 53. ἔξεστι καθορᾶν, ὅπως ἀπὸ τῆς ἰσότητος αὗται πᾶσαι γεννῶνται.

— ἀναλύονται. Usitata haec loquendi formula. Cfr Theon. Smyrn. De Mus. cap. 6 pag. 78. καὶ γὰρ συνίσταται ὁ λογος ἐκ πρώτων γραμμάτων, καὶ εἰς ἔσχατα ταῦτα ἀναλύεται.

— ὅρος. Cfr ceteris omissis Psell. De Mathemat. pag. 7.

— στοιχεῖον, principium. Cfr Plat. Theaet. 201. D. sq. — Cic. Acad II, 36, 117. De hac re fusius, ut solet, Proclus in Tim. pagg. 145—157. Aristotelico philosophandi modo in libro »de omnifaria doctrina« (διδασκαλία παντοδαπή), Psellus quaerit, quid sit στοιχεῖον. Allat. De Psellis, p. 114 (82, 84).

Ceterum ex tota hac, quae § 1 continetur, verborum complexione ap-

στοιχείων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ πρὸς πραγματειώδη καὶ φιλόσοφον ὄντως θεωρίαν χρησιμεύει ἡμῖν· (2) τίνα δὲ εἰσιν, εἰς ἃ ἡμῖν ἡ παροῦσα χρησιμεύει θεωρία, λέγεις; εἷς τε τὴν Πλάτωνος ψυχογονίαν καὶ εἰς τὰ ἁρμονικὰ διαστήματα. Ἔστι δὲ ἁρμονικὸν διάστημα ἡ ἀπὸ φθόγγου εἰς φθόγγον μετάβασις τῆς πληγῆς, οἷον ἀπὸ τοῦ βαρυθέρου εἰς τὸ ὀξύτερον, ἢ τὸ ἀνά-

paret, alterum ante hoc opus a Psello conscriptum esse, in quo de *relatione ad aliquid* sive de proportionem quaerebatur. Incertum est, fueritne ejusmodi fere opus, quod in *Διδασκαλία παντοδαπῇ*, libro Pselliano (cfr Fabricii Biblioth. Graec. ed. Harles. Hamb. 1807. Tom. X. pag. 83 sqq., cap. 82. Leonis Allatii De Psellis lib. pag. 114.) *τίνι διαφέρει Ἀρχὴ καὶ στοιχεῖα* inscribitur, an aliud huic simile, quod aut communi librorum antiquorum strage perierit aut etiamnunc in Bibliothecis lateat.

§. 2. λέγεις. Cod. MS. λέγει: depravate sine dubio. In margine scriptum exstat «λέγεις!» Quod nos ita probandum censemus, si post v. λέγεις signum interrogandi (;) ponimus. Ejusmodi interrogationes apud ipsum Platonem non semel leguntur, ut in Phaed. 73. D. πῶς, λέγεις; De Legg. 687. D. ὅταν ἀνόητος ὢν καὶ ἔτι νέος, εὐχεται, λέγεις; Phileb. 49. A. Πῶς οὖν τέμνομεν δίχα, λέγεις; quae verba, omisso ante vocem πῶς Protarchi nomine, cum Stallbaumio Aldi auctoritatem secuti Socrati tribuenda arbitramur. Certe et Schleiermacheri et Astiana rejicienda sunt hujus loci emendandi pericula. Cfr Stallb. ad h. l.

— διαστήματα. Hoc loco accedit quodammodo Psellus ad rationem Nicomachi, qui (Harmon. Manual. lib. I. pag. 7 sq. ed. Meibomii) διάστημα, ait, ὁδὸν ποιάν ἀπὸ βαρύτητος εἰς ὀξύτητα, ἢ ἀνάπαλιν. Cfr Plat. Tim. 36 A. sqq. Phileb. 17 C. Cic. Tuscul. I, 18. In libro de Mus. (ed. Xylandri) pag. 24 hoc modo διάστημα Psellus describit: διάστημα δὲ φθόγγον, ἡ πρὸς ἀλλήλους ποιά σχέσις, ubi ducem secutus est Thrasyllum apud Theon. Smyrn. de Mus. cap. 3 p. 76: Διάστημα δὲ φησιν (Θράσυλλος) εἶναι φθόγγων τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν, ubi cfr ea, quae Bullialdus (pag. 250) adnotavit. Aristid. Quintil. de Mus. lib. I. p. 13. Διάστημα μέγεθος φωνῆς ὑπὸ δυοῖν φθόγγων περιγεγραμμένον. — Cfr Aristoxen. Harmonicor. lib. I. p. 15. Euclid. Introduct. Harmon. pag. 1. Gaudentii Philosophi Harmon. Introduct. pag. 4; Bachii Sen. Introd. Art. Mus. pag. 2 ed. Meibomii. Amstelod. 1652.

§. 3. φθόγγος. Non prorsus dissimilis est haec Pselli in libro de Mus. (pag. 24) vocis sive soni descriptio: φθόγγος ἐστὶ φωνῆς ἀδιαστάτου ἐναρμόνιος τάσις, quae definitio Thrasylli fere est apud Theon. Smyrn. De Mus. cap. 2 pag. 74: φθόγγον φησὶν εἶναι φωνῆς ἐναρμονίου τάσιν, cum quibus conspirat quodammodo Nicomach. Harmon. lib. I. pag. 7 φθόγγον dicens φωνῆς ἐμμελοῦς ἀπλατῇ τάσιν; et quidem Euclid. Introd. Harmon. pag. 2: Τόνος δὲ ἐστὶ τόπος τις τῆς φωνῆς, δεκτικὸς συστήματος, ἀπλατῆς. Alia est vocis definitio apud Bacch. Introd. Art. Mus. p. 2,

quae quidem definitio principiorum est, sed utilem eam nobis esse et ad vitae usum et ad ipsius philosophiae contemplationem. (2) At haec, inquires, commentatio quid proficit? immo et ad Platonis de animae procreatione doctrinam et ad intervalla harmonica exponenda et explicanda. Intervallum autem harmonicum est a voce ad vocem migratio

Ariotox. Harmon. Elem. p. 15; alia denique apud Aristid. Quintil. de Mus. Lib. I. pag. 9.

— ἐν λόγῳ διεσσιαίῳ. De λόγῳ cfr Theon. Smyrn. Music. c. 18 p. 112 sq., cap. 19 pag. 113. Ejusd. Mathem. cap. 5, p. 30 (p. 33 ed. de Geelder). Λόγος διεσσιᾶτος est, in quo δίσσις cernitur. Cfr Procl. Comment. in Tim. p. 191 v. 41. ἔστι δὲ καὶ ἡ δίσσις τὸ οἶον τέταρτον τοῦ τόνου, οὐκ ὂν κατ' ἀλήθειαν τέταρτον, ὥσπερ οὐδὲ τὸ λεῖμμα ἡμιτόνιον ἀκριβῶς. Tonus enim numero constat, qui intra se habet, ut ait Macrobius (Comm. in Somn. Scip. II, I, 20), minorem et insuper ejus octavam partem ($= 9 : 8 = 273 \frac{1}{3} : 243$). Semitonium autem duplex est, unum, quod Graece λεῖμμα vocatur ($= 256 : 243$), alterum ἀποτομή nomine adpellatum ($= 273 \frac{1}{3} : 256 = 2187 : 2048$). Quorum quum neutrum vere sit toni dimidium, colligi licet, δίσσιν, quae semitonii dimidia pars dicitur, quartam partem toni esse non vere illam quidem, ut ait Proclus, sed quodam modo. Quare Macrobius (l. l. cap. I, §§ 21, 23) semitonium dicit esse sonum *tono minorem*, δίσσιν semitonio. Praeterea δίσσιν a veteribus (Pythagoricis) idem intelligi quod postea adpellabatur semitonium, ut testatur Proclus l. l. τὸ ἡμιτόνιον τῶν παλαιῶν τινες δίσσιν ἐκάλουν, notissimum est. Cfr ceteris omissis Bulliald. ad Theon. Smyrn. pag. 258—259, et Chalcid. in Tim. Plat. p. 47 sqq. ed. Meursii, Lugd. Batav. 1617.

— τονιαίῳ. Procl. Comment. in Tim. Plat. pag. 191. v. 36: ἐπόγδοός ($= 9 : 8$) ἐστὶν ὁ τονιαῖος λόγος.

— ἐμμέλεια. Cfr ea, quae paulo post de *symphonia* diximus.

§. 4. σύστημα. Alio in libro, qui est de Music. (pag. 24 ed. Xyl.) Psellus, ducem Theonem Smyrn. (de Mus. c. 3 p. 76) secutus, hoc modo σύστημα declarat: ποιά διαστημάτων περὶ πρῶτῃ (lege: περιοχῇ). Gaudent. (lib. I. p. 5) et Euclid. (l. l. p. 1) σύστημα dicunt τὸ ἐκ πλειόνων ἢ ἐνὸς διαστημάτων συγκείμενον, cum quibus consentit Aristid. Quintil. de Mus. lib. I. p. 15. Cfr Nicom. l. l. p. 8. Aristox. l. l. p. 15—16. Bacch. Sen. l. l. p. 2.

— ἐκ τριῶν int. διαστημάτων vel ἐμμελειῶν. Ex duobus enim tonis et limmate constat intervallum, quod διὰ τεσσάρων nominatur. Cfr Theon. Smyrn. de Mus. cap. 9 p. 85: καλεῖται δὲ τὸ οὕτω μελωδηθὲν σύστημα τετράχορδον, συνεστηκὸς ἐκ διαστημάτων μὲν τριῶν, ἡμιτονίου καὶ τόνου καὶ τόνου. Procl. in Tim. p. 191 v. 28 sqq.

— αἱ καὶ πρῶται - - - συμφωνίαι. Quid sit symphonia, si quis quaerit, adeat praeter alios Censorin. De Die Natal. Cap. 10 (pag. 44 ed. Havercampii. Lugd. Batav. 1743): est autem, inquit, symphonia duarum vo-

παλιν. (3). φθόγγος γάρ ἐστιν ἡ τῆς μιᾶς χορδῆς ποιά τις ἀπήχησις. Ἡ δ' ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὴν ἐφεξῆς καὶ διάφορος αὐτῇ κατὰ βαρύτητα ἢ ὀξύτητα ἐν λόγῳ διεσπασίῳ ἢ ἡμιτονιαίῳ ἢ τονιαίῳ μετὰστασις καλεῖται διάστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐμμέλεια. (4) Ἐκ δὲ τῶν ἐμμελειῶν τὸ σύστημα· ἐκ τριῶν μὲν τὸ διὰ δ', ἐκ τεσσάρων δὲ διὰ ε', καὶ τὸ μὲν διὰ δ' ἐν ἐπιτρίτῳ, τὸ

cum disparium inter se junctarum dulcis concentus. *Symphoniae simplices ac primae sunt tres*, quibus reliquae constant: - - διὰ τεσσάρων - - - διὰ πέντε - - διὰ πασῶν. Theon. Smyrn. de Mus. c. 6 p. 81: Ἐπηξημένης δὲ (ita enim legendum censemus acutoritatem trium Codd. MSS. Bibl. Reg. et Cod. Upsal. secuti) τῆς μουσικῆς καὶ πολυχόρδων καὶ πολυφθόγγων γεγονότων ὀργάνων τῷ προσληφθῆναι καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ἐπὶ το ὀξὺ τοῖς προϋπάρχουσιν ὅκτω φθόγγοις ἄλλους πλείονας ὅμως τῶν πρώτων συμφωνιῶν αἱ πηροσηγορίαι φυλάττονται διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν. Similiter multi primas illas et simplices consonantias tres esse arbitriati sunt. Sunt quoque, qui quinque eas esse dicant, ut Macrobius in Somn. Scip. II, 1, 24, aliique. Cfr Plutarch. De Mus. cap. 22. — Συμφωνία ab Aristox. (Harmon. Elem.) tum hoc quoque nomine: τὸ σύμφωνον (p. 20) tum hoc: τὸ σύμφωνον διάστημα (p. 22), aliis adpellatur. Gaudent. Harm. Introd. pag. 11, σύμφωνοι (φθόγγοι), inquit, - - ὧν ἅμα κρουομένων, ἢ ἀνλουμένων αἰετὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου πρὸς τὸ ὀξὺ καὶ τοῦ ὀξυτέρου πρὸς τὸ βαρὺ τὸ αὐτὸ. ἢ ὅταν οἶονεῖ κρᾶσις ἐν τῇ προφορᾷ δυοῖν φθόγγοιν καὶ ὥσπερ ἐνοτῆς παρεμφαίνεται. τότε γὰρ συμφώνους εἶναι φαμέν αὐτοὺς. Optime Bacch. Senior. Introd. Art. Mus. pag. 2. Συμφωνία - - ἐστὶν - - - κρᾶσις δύο φθόγγων, ἀνομοίων ὀξύτητι καὶ βαρύτητι λαμβανομένων, ἐν ᾗ οὐδέν τι μᾶλλον τὸ μέλος φαίνεται τοῦ βαρυτέρου φθόγγου, ἢπερ τοῦ ὀξυτέρου· οὐδέ τοῦ ὀξυτέρου ἢπερ τοῦ βαρυτέρου. Cfr Arist. Quintil. de Mus. Lib. I, p. 16. — Quid intersit inter ἐμμέλειαν et συμφωνίαν hoc loco eo magis mihi ad rem pertinere videtur, quod et Pselli sententia, quamquam verissima est, tamen in falsum accipi potest, et multi viri docti plus minusve hac de re judicant perverse. Qui Ptolemaeum secutos se profitentur multi, ex quibus nominare satis est Martinum (Etudes sur Tim. Plat. Tom. II. Par. 1841 p. 5 sqq.) et Passowium Papiumque, Lexicographos (Griech. Lexicc. sub. voc. συμφωνία), sic statuunt, voces consonantes (φθόγγους συμφώνους) ita demum esse, si simplicibus illis symphoniis διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν et quae ex iis conjunctae sunt διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, δις διὰ πασῶν, aliae, comprehendantur, reliquas vero ἐμμελεῖς nominari. At docti illi viri aliud certe ex Ptolemaei sententia collegerunt ac Boëthius (de Music. V, 10 pag. 1167), qui sic disserit: emmelis (rectius forsitan scribas: ἐμμελεῖς) autem sunt, quaecunque quidem consonae non sunt, possunt aptari tamen recte ad melos, ut sunt (fort. sint) haec, quae consonantias jungunt. Similiter fere Gaudentius, qui (Harm. Introd. p. 11) τῶν δὲ ἐμμελῶν, inquit, φθόγγων οἱ μὲν εἰσὶν ὁμόφωνοι· οἱ δὲ σύμφωνοι· οἱ δὲ παράφωνοι. Ex quo apparet, omnes omnino voces, quae non dis-

ictus, velut a graviore ad acutiorem vel ex contrario. (3) Vox enim est certa quaedam unius chordae resonantia; qui vero in ratione diesis vel semitonii vel toni a chorda quadam efficitur ad proximam transitus, sive ad graviora fit sive ad acutiora, intervallum adpellatur, idemque modulatio. (4) Ex modulationibus systema ortum: quarum quidem ex tribus conjunctis intervallum quaternarium constat (diatessaron), ex quatuor autem quinarium (diapente), eorumque prius in sesquitertia ratione versatur,

sonae sunt, esse *concinnae* (nam sic ἐμμελής saepissime convertitur). In hanc eandem sententiam Pselli verba accipienda sunt. Qui primum quidem ἐμμέλειαν dicit idem esse atque intervallum (διάστημα), tum vero ex intervallis fieri systemata illa sive symphonias: quod sic interpretandum est, ut ita demum Psellus ἐμμελείας nomine adpellari intelligat intervalla, si ex illis conflari possint συμφωνίαι. Quod Papius suae sententiae probandae causa laudat locum Plutarchi (De εἰ ap. Delph. cap. X), praeteriit virum clarissimum in loco laudato τὰ μελωδούμενα intelligi idem quod apud alios ἐμμελῆ dicitur, ita ut τὰ μελωδούμενα non solum symphonias illas adpellet Plutarchus sed δίεσιν etiam et ἡμιτόνιον et τόνον et τριημιτόνιον et δίτονον.

— καὶ τὸ μὲν διὰ δ' cet. Cfr. Macrobius in Somn. Scip. I, 6, 43. «Haec (διάπασων symphonia) constat ex duabus, id est διὰ τεσσάρων et διὰ πέντε: fit autem διὰ πέντε ex hemiolio (= 3 : 2), et fit διὰ τεσσάρων ex epitrito (= 4 : 3): et est primus hemiolius tria et primus epitritus quatuor».

— ἐν διπλασίονι cet. — Cfr. Plutarch. De Mus. cap. 22; ἡ μὲν γὰρ διὰ πασῶν ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρεῖται.

— Ἦτις καὶ ὁμοφωνία --. Admirandum certe videtur, quod Psellus in *systematum* numero ponendam censuit ὁμοφωνίαν, quae modulatio a scriptoribus rei musicae jam ὁμοφωνία, jam ὁμόφωνοι φθόγγοι, jam τὸ ὁμόφωνον et quidem a Platone (Phileb. 17. C.) τὸ ὁμότονον nominatur. Quid sit ὁμοφωνία, si quis quaerit, cognoscet ex Gaudent. Harm. Introd. p. 11: ὁμόφωνοι (φθόγγοι) μὲν εἰσιν οἱ μήτε βαρύτητι, μήτε ὀξύτητι διαφέρονται ἀλλήλων. Aristot. Polit. II, 5, p. 1263 v. 33 (ed. Bekkeri 4. Berl. 1831) sqq. ἐγγὺς οὖσα τοῦ μὴ πόλις εἶναι ἔσται χείρων πόλις, ὥσπερ καὶ εἴ τις τὴν συμφωνίαν ποιήσκειν ὁμοφωνίαν ἢ τὸν ῥυθμὸν βάσιν μίαν, ubi Lambinus ὁμοφωνίαν sic latine reddit, ut dicat: «unius vocis sonum». Cfr. Ptolemaei. Harmonicor. lib. I. c. 17 (a Bullialdo ad Theon. Smyrn. Mus. cap. 5 citat.): ὁμόφωνοι (φθόγγοι) οἱ κατὰ τὴν σύμφανσιν ἐνὸς ἀντίληψιν ἐμποιοῦντες. Ejusdem Ptolem. de hac re sententiam a se expositam dicit Boëth. Mus. Lib. V. cap. 10 p. 1167: «Et unisonae quidem sunt (voces), quae unum atque eundem sigillatim pulsae reddunt sonum». Ad Censorini De Die Nat. cap. X loc. «Editor Cantabrigiensis» (ed. Havercampii p. 45) «duae chordae, inquit, aequabiliter tensae, ceteris paribus, ejusdemque longitudinis sunt ὁμόφωνοι».

δὲ διὰ ἐ ἐν ἡμιολίῳ λόγῳ συνεστῶς, αἱ καὶ πρῶται καὶ ἀπλαῖ συμφωνίαι καλοῦνται παρὰ τοῖς μουσικοῖς· ἐκ δὲ τοῦ διὰ δ' καὶ διὰ ἐ ἡ διὰ πασῶν σύγκειται, ἐν διπλασίονι λόγῳ θεωρουμένη. Ἦτις καὶ ὁμοφωνία καλεῖται καὶ ὁμόφωνον σύστημα, σύστημα ἐκ ἐνστημάτων μέλος ἔχον κατακορέστατον. (5) Καὶ ἐφεξῆς τὰ λοιπὰ ὀυστήματα, ἵνα μὴ πάντα ἐπεξέρχωμαι, ἐπεὶ οὐδὲ περὶ τούτων νῦν πρόκειται λέγειν, ἀλλὰ ὅσον ἐνδείξασθαι τὰ λεγόμενα. Καταδιαιρεῖται οὖν τὸ ἐπίτριτον ἐν μὲν διατονικῷ γένει [τρία γὰρ τὰ ἐναρμόνια γένη, ἐναρμόνιον, χρωῖμα καὶ διάτονον] εἰς ἡμιτόνιον [ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον ἡμιτόνιον οὐ κυρίως ἡμιτόνιον ἀλλὰ λεῖμμα] καὶ τόνον, ἥγουν εἰς ἡμιτόνιον καὶ δύο τόνους ἐφεξῆς τὸ διατονικὸν διαι-

— σύστημα ἐκ ἐνστημάτων. Haec verba, quamquam non satis intelligi possunt, habent tamen, quomodo restituantur. Quod ostendit vox illa ἐκ. Quae si Pselli esset, profecto ἐξ scriberetur. Quid? si a librario aliquo attenuata et quasi detruncata fuit ita, ut pro ἐκτός legenda sit? Ego vero credo.

— Κατακορέστατον. Cod. MS. corrupte κατὰ κορέστατον. — Κατακορήs, quod idem est atque usque ad satietatem provisus, jam ab Aristotele (Probl. 30, 1) ita usurpatur, ut ei contraria sit notio κερασθεῖς, quare significat idem quod purus, merus, sincerus (ἄκρατος).

§. 5. Τρία γὰρ τὰ ἐναρμόνια γένη. — ἐναρμόνιος. ἐμμελής. Suid. — Procl. in Tim. p. 191. v. 38. τρία τὰ γένη τῶν ἀρμονιῶν ἐστι, διάτονον, ἐναρμόνιον, χρωματικόν. De eo, quod Graece dici solet τῆς μελωδίας γένος (Pselli de Music. p. 31), Latine modulationis (Vitruv.) sive melodiae musicae (Macrobian.) genus, cfr Aristox. lib. I. p. 19. Euclid. p. 1 (Γένος δὲ ἐστι ποιά τεττάρων φθόγγων διαίρεσις). Gaudent. l. I. p. 5. Bacch. I, 6. Aristid. Quintil. I, 18. Theon. Smyrn. de Mus. capp. 9—11. Cfr denique, quos Janius laudat, rei musicae scriptorum locos ad Macrobian. in Somn. Scip. II, 4, 13.

— Χρωῖμα. Quod Editor Cantabrig. ad Fragm. ap. Censorin XII init. ἀρμονίαν et χρωῖμα »pro γένος ἐναρμόνιον et χρωματικόν« ab Aristoxeno et Aristoxenicis usurpari asseverat, errat certe in Aristoxeno, qui in Harmonicor. Elementor. libris τὸ ἐναρμόνιον, τὸ χρωματικόν (γένος) dicit, ut p. 19, 24, 25, 26, pluries.

— διάτονον. MS. habet διατονον. »At διατόνια dicuntur Circuli, Annuli, κρίκοι. Hes. Sic Exod. 35, (10)«. Steph. Thes.

— ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον cet. Cfr Procl. in Tim. Plat. p. 191 v. 39 sq. τὸ μὲν διάτονόν ἐστιν ἐξ ἡμιτονίου. τοῦτο δὲ ἐστι τὸ λεγόμενον ἡμιτόνιον, οὐ κυρίως ἡμιτόνιον, ἀλλὰ λεῖμμα. ἐκ τόνου καὶ ἐτέρου τόνου. Cfr praeterea ea, quae supra diximus ad § 3.

— καὶ τόνον. Legendum arbitramur τόνους, in Cod. MS. enim hoc

Michael

[Nichtlateinische Schriftzeichen] Michaëlis Pselli in Platonis de animae procreatione praecepta commentarius, nunc primum ercod. Bibl. Upsal. editus, emendatus, latine nedditus, explicatus. Commentatio academica quam venia ampl. facult. philos. Upsal. pp. Carolus Guilelmus Linder et [
Bd.: 1

Upsaliae 1854

A.gr.b. 3062 h-1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10238213-5